Година IV Самоковъ, Декемврий 1924 год. Брой 3 и 4.

РИЛСКИ ШЕПОТ

ОРГАНЪ НА УЧАЩИТѢ СЕ ПРИ АМЕРИКАНСКИТѢ ГИМНАЗИИ — САМОКОВЪ

Главенъ Редакторъ Иванъ Добровски

РЕДАКЦИОНЕНЪ КОМИТЕТЪ
Виктория Цакова, Цв. Данчева, Люб. Илиева, Лили Зафирова, Василъ Начевъ, Боянъ Чукановъ, Никола Милевъ.

Администраторъ Иванъ Димитровъ

Годишно течение десеть брои — Абонаментъ 30 лева — Излиза месечно.

Б. П. Чукановъ

ВОЙНАТА И МЛАДЕЖЬТА

Последната война —тоя страшенъ бичъ за нашето племе — която безмилостно помете всичко близко, всичко мило до сърдцето на българина; която превърна въ гробници много красиви кътове на родината ни; която изнасилва братскитѣ славянски народи да измѣрватъ здравината единъ на други съ кръвнишки погледи и озвѣрение на вълци и която непрекъснато всѣва кръвни свади и раздори между тѣхъ, за щастие, отдавна е привършена. Съ неизразима радость констатираме тоя фактъ.

Мирътъ е милъ, сладъкъ, скъпъ; той е вѣренъ спътникъ на народното благоденствие и човѣшкия напредъкъ. Затова ние го обичаме: много, сърдечно. Затова трѣбва да го пазимъ, да го поддържаме съ цената на своитѣ лични изгоди и интереси.

Презъ войната: — несметни жертви на фронта, които бѣха увѣнчани съ непоносимитѣ за насъ репарации. Въ домътъ—оскждность, притеснения, черна мизерия; бащини грижи безразборно разпредѣлени между майка и невръстни деце, строго ограничена храна, купони, ежедневни лишения и бедствия, непрекъсващи и ужасяющи страхотства, всевъзможни злоупотрѣби, дивъ, безчовѣченъ стремежъ за парче хлѣбъ и здрава обувка, потресающа мизерия—ужасающия пулсъ на адския животъ.

Днесъ хора казватъ: — „следитѣ отъ последната война сж вече заличени; вече е добре—като че ли е нѣмало война. Наистина, придобивкитѣ въ индустрията презъ време на войната, приложени въ последствие за уловлетворяване ежедневнитѣ ни нужди, подобриха до висока степень материалната страна на живота. Съжалявайки за загубитѣ отъ войната, мнозина се предадоха на честенъ и миренъ трудъ и тикнаха народа значително напредъ. Това е фактъ неуспоримъ и ние се радваме сърдечно.

Но... има нѣщо за което трѣбва да скърбимъ, или вмѣсто това, да употрѣбимъ всичкитѣ си крѣхки, младежки сили и се освободимъ, да се преродимъ.

Неминуемитѣ бедствия и последствия на войната оставиха дълбока рана вредъ младежта, вредъ онзи който утре ще решаватъ сждбинатѣ на родината. А тая рана е страшна, мжчно изцѣрима, ужасяюща.

Да, бавно, но сигурно, войната извършваше своето: израждаше човѣчеството, превръщаше майката въ робиня, а децата—тѣмъ тя отнимаше веселостьта, присжщата сълъ на тѣхъ руменина по бузитѣ, невинностьта. Тѣ се закърмяваха въ разгулъ... на улицата, защото тѣхнитѣ майки нѣмаха време да се грижатъ повече за тѣхъ, отколкото да ги нахранятъ и облекатъ оскждно; тѣ не получаваха майчина милувка или цѣлувка; тѣ виждаха около си свади, убийства; чуваха псувни и всевъзможни мерзости, а природниятъ инстинктъ у детето да подражава

не спѣше; тѣ ставаха такива, каквито бѣха възрастнитѣ.

Вѣрѣдъ такава обстановка и влияние, днешната младежь е израствала.

И днесъ, младежа е грубъ, несериозенъ, некоректенъ въ говоръ и постжпки, безмилостенъ, нѣма почитъ къмъ по-възрастнитѣ. А на всичко това отгоре, той е даренъ съ грубъ, незавиденъ материализъмъ. Погледа му е устременъ въ бѫдещето, но не да преследна нѣкой свѣтълъ идеалъ, а въ мракъ да съзира добре платена работица, не зле нареденъ животъ; изобщо щастие лично, щастие дебелашко, което се състои въ ядене, пиене, удоволствия, задоволяване низки страсти. И къмъ това той закрачва съ устремъ. Вчери се на ученическата скамейка цѣли дванадесеть години, получава добри бележки, но въ повечето случаи придобити съ измама; взима диплома за зрѣлость съ „много добъръ" или „отличенъ", но излиза въ живота ни най-малко назрѣлъ. Цѣли дванадесеть години той е училъ за тригълници, прави линии, сили, маси, поезия, проза, аксиоми, доказвалъ е теореми и разглеждалъ всички органи на човѣшкото тѣло; зубрилъ е наизустъ цѣли страници, взималъ е диплома, защото безъ нея не може си проби пжть въ живота, но прекрачи ли еднажъ прага на училището, ако не продължи нататъкъ, той много има да се взира назадъ и да рови изъ сивата пепель на паметьта си, що е научилъ, що е запомнилъ, но... едва ще може да изрови нѣкое име, повтаряно стотици пжти, или пъкъ че имало нѣкакви движения въ Физиката, или най-сетне — нѣкога въ химическия кабинетъ, правейки съ учителя опити, ставала е малка, незначителна експлозия. Нѣщо друго? — твърде трудно би си спомнилъ.

Това е.

Това ни даде войната.

А утре, тия младежи ще решавать сждбинитѣ на петь милиона свои родни братя. Това съвсемъ не е насърдчително. Лошо е, страшно, трагично!...

Младежи!.. Войната отне младежкото отъ насъ. Тя ни направи млади старци или стари младежи. Тя ни направи още отъ ученическата скамейка да мислимъ само за грубата и материалната страни на живота: за дебелашки удобства, за блага, за пари. Тя ни отучи да диримъ душевна наслада въ разнитѣ изкуства; тя ни направи жалка пародия на понятието младежь. Тя ни уби (а последицитѣ ѝ продължаватъ да ни тронятъ и убиватъ).

Но нима е нуждно затова и съжаление и немощно прекланяне предъ повелата на сждбата!...

Не!.. трижди не!...

Казано е: „Отъ старо дърво оврѣчъ не става." Навстина, ние, днешнитѣ младежи изглеждаме стари. Стари, защото подобно немощни прегърбени старци, ние гледаме повече назадъ къмъ миналото и живѣемъ съ изживѣни спомени, вмѣсто съ устремъ да преследваме свѣтли идеали. Въвъ всичко ние диримъ смѣтка, интересъ. Ние нѣмаме надежда въ бѫдещето и всѣкжде виждаме суета суетъ. Онова, което трѣбва да вълнува младенческия духъ, намъ е чуждо. А всичко това ни издава като стари, груби материалисти.

. . Но не! Ние не сме старци! Подъ старческата мантия, метната връзъ насъ, диша тѣло младо, свѣжо, пъргаво. Въ сърдцето ни, загърнато въ груба, старческа пелена, бие пулса на младежъ: буденъ, идеалистъ.

Както земната кора закрива въ себе си неоценими богатства, двигатели на земния ни животъ, които сж мъртви, безценни за насъ, докато здравия работникъ не размаха живо мотиката, за да раздере тѣхната покривка — земята, така и въ нашитѣ млади сърдца горп младенческа жаръ, тѣ сж пълни съ жива сила и енергия, които сж въ състояние да градятъ безспирно, но тѣ сж загърнати въ здрава кора — придобититѣ отъ войната материализъмъ, безидейность, несериозность — и за да се ползуваме отъ тѣхъ, ние трѣбва здраво да уловимъ мотиката и да разоримъ тая кора, да дадемъ воля и просторъ на енергичнитѣ си сърдца, да станемъ истинни младежи, а не жалка пародия на такива, да станемъ трезви и ценни за родината граждани!

Работа, работа и пакъ работа!

Съ работа да разоримъ тия незавидни придобивки отъ войната и да пресушимъ тѣхнитѣ извори. А това значи: да притуримъ своитѣ малки сили къмъ силитѣ на всички онія младежи въ чужбина, които сж се наели съ трудната задача да премахнатъ войната отъ лицето на земята, войната, която отъ съществението на свѣта до день двеспенъ влива отрова въ човѣшкиятъ организъмъ и спира културата и цивилизацията на цѣлия человѣчески родъ.

Впрочемъ, да отърсимъ отъ себе си всичко старо, всичко гнило и нелѣпо и да заработимъ предимно надъ себе си, за да придобиемъ подобаващи намъ жизнерадостенъ, младенчески духъ и тѣхо,

а тогава
за скжпата
наша родина —
БЪЛГАРИЯ!...

Librarian

БЕЛѢЖКИ ВЪРХУ НѢКОИ АНГЛИЙСКИ ПИСАТЕЛИ

Английската литература тъй богата по обемъ и съдържание е твърде занемарена у насъ. Книжния пазаръ и библиотекитѣ сж задръстени съ преводи главно отъ френски романи, въ които се борави главно съ любовни теми, обработвани по чисто френски маниеръ и повечето отъ които се отличаватъ съ почти никаква художествена стойность. Тази е главно литературата, съ която се задоволяватъ учащитѣ се въ стремежа си за „изящно четиво". Ползата отъ този видъ произведения е доста съмнителна, вредата пъкъ—почти сигурна. Тѣ, напримѣръ, всаждатъ нездравия френски погледъ върху живота и изобщо лекомисленото, ограничаването въ еротическия мирогледъ за живота и пр.

Отчасти съ цель да се ограничи четенето на подобна нездравословна литература, а отъ друга страна, да се даде възможность на ученицитѣ да се приближатъ до Англо-Саксонския Духъ, култура и английския езикъ, въ училището ни се създаде една малка английска библиотека, отъ по-лесни за разбиране литературни книги. Много скоро тя стана популярна измежду ученицитѣ и въ единъ кжсъ периодъ, значително се увеличи.

За жалость, интереса на ученицитѣ — дали по причина на нерѣшителностьта изъ за по-трудно четене, или поради незрелостьта на ученическитѣ вкусове—до сега се е съсредоточавалъ главно върху леки книги съ приключения и сензации, като тѣзи на A. C. Doyle или пъкъ серията Тарзанъ. Четенето обаче на английски книги става все по-широко, по-усилено и време е дошло вече, този интересъ да вземе друга насока. За тази цель искамъ да запозная учащитѣ се, особено отъ горнитѣ класове съ нѣкои отъ най-голѣмитѣ съвременни представители на английската литература, първия отъ които е

H. G. Wells.

Англичанинъ по произходъ той е надаренъ съ една отъ най-богатитѣ въвъ всемирната литература фантазии, която е още по-ценна за читателя, защото изцѣло е обоснована на научни данни. Не напразно Уелсъ е първостепененъ физикъ, химикъ, отличенъ познавачъ на природата на човѣшката душа и на социалнитѣ законы. Като присъединява къмъ своята богата ерудиция и единъ редъкъ по своята колоритность и стегнатость стилъ и единъ тънъкъ, своеобразенъ английски хуморъ, който кара читателя да се чуди дълго преди да го схване, а после да се превива отъ сиѣхъ, той е единъ отъ най-много четенитѣ автори въ Англия, а нѣкои го считатъ и за най-добрия отъ живитѣ английски романисти.

Въ романитѣ си Уелсъ взима за основа нѣкое научно изобретение или теория, развива ги и съ помощьта на своята богата фантазия ни води въ нови широве. Но всичко това той извършва съ такъвъ неподражаемъ реализъмъ, съ такова обилие на тънки детайли, щото отъ романа блика истински животъ. И така майсторски софистически доказва своитѣ невѣроятни замисли, щото превръща фантазията въ реалность и читателя лесно асимилира нѣкои работи, които при други обстоятелства биха му се видѣли глупава измислица. Единъ отъ най-прочутитѣ му романи е *„The War of the Worlds"* (Войната на свѣтоветѣ).

Жителитѣ на Марсъ — сжщества, състоящи се поради атрофията на другитѣ членове, само отъ една грамадна глава, но сжщества много по-високо организирани отъ хората — сж изтласкани отъ своята малка планета вследствие „жилищната криза" и, намирятъ способъ да минатъ междупланетното пространство. И така, като гръмъ отъ ясно небе на земята попадатъ нѣколко снаряди съ Марсианци и войната между Марсъ и Земята се започва, человѣчеството е почти унищожено съ чудесата на Марсианската техника, но много навременно пришелцитѣ измиратъ, нападнати отъ земнитѣ бацили, отъ които не сж защитени чрезъ природата, както хората.

Въ романа, *„The Invisible Man"* (Незримиятъ човѣкъ) главния герой е човѣкъ сполучилъ да стане невидимъ. Той е всемогжщъ За него нѣма прегради и ограничения. Той безнаказано убива враговетѣ си и тероризира цѣла една провинция, до като най-после случайно не бива убитъ.

Въ *„Time Machine"* (Машината на времето) Уелсъ се шегува съ модната теория за четвъртото измѣрение. Герой странствува изъ Времето, където може да се връща напредъ и назадъ въвъ вѣковетѣ. Главнитѣ му приключения ставатъ нѣкжде въ 50-ти вѣкъ, когато человѣчеството се е раздѣлило на две класи; надземната, произлѣзла отъ буржоазията, прекрасни но слаби сжщества, хранещи се съ плодове и подземната, потомци на нѣкогашния пролетариатъ, състояща се отъ хора, изгубили человѣкския си образъ, живущи въ сложни огради подъ земята, отвикнали отъ слънчевата свѣтлина, но притежаващи висока машинна цивилизация. Последнитѣ се хранели съ единичитѣ останали на земята сжщества — безгрижнитѣ аристократи.

Азъ бихъ могълъ да пиша безкрайно за романитѣ на Wells, защото тѣ сж повече отъ 20, единъ отъ другъ по-интересни и около 5—6 сбирки разкази, които по остроумието и увлекателността си не падатъ по-долу отъ романитѣ.

Ще спомена още само единъ романъ — предпоследното излѣзло литературното произведения на Уелсъ.

То е *Men like Gods* (Хора, като богове) — приключения на нѣколко типични англичани отъ нашето време, попаднали въ една утопична страна, която се намира нѣкжде около земята, съвсемъ близо, но въ едно „друго измѣрение". Тука авторътъ извънредно остроумно осмива Айнщайновата теория, а така сжщо твърде духовито е засегналъ и най-злободневнитѣ въпроси въ Европа — Лигата на Народитѣ, Уилсоновитѣ точки, Болшевизмътъ и пр.

Характерна черта въ романитѣ на Уелсъ е тази, че той прокарва навсѣкжде социални идеи —

теории за социалното подобрение на човѣчеството. Основавайки се на тѣхъ, автора се опитва да пророкува. И действително, събитията показватъ сбѫдването на нѣкои отъ предсказанията му, още въ края на XIX векъ.

Освенъ съ романитѣ името на Уелсъ е станало популярно и съ редица исторически трудове, много четени понастоящемъ въ Америка и Англия, а така сѫщо и съ трактати върху социални въпроси: *„New Worlds for Old“* (Нови свѣтове за стари) и други.

Rudyard Kipling

Знаменитостьта си този английски авторъ, роденъ въ Индия, получава като поетъ на Индия — съ сбирката разкази *Soldiers Three*, въ която се описва живота на английскитѣ войници въ Индия и съ хубавитѣ *Plain Tales from the Hills*. Едва-ли нѣкоя друга книга може да даде такава жива представа за домашния животъ на страната. Типове на индуси отъ всички класове и касти, раджи, парии, войници бѣли и кафяви, факири, будийски калугери, а сѫщо и англичани, решителнитѣ благородни войници и управители, всичко е нарисувано съ живи краски и читателя наистина усѣща, че живѣе между тѣхъ и неволно въздиша, когато стигне последния листъ. Като едно допълнение на *Plain Tales* може да послужи *City of Dreadful Night* — описание на града Калкута и обитателитѣ му съ подобни живи краски и *The Phantom Rikshaw etc.*; написанъ по подобие на английскитѣ *Ghost Stories*, въ индийска обстановка обаче.

Въ последната си сбирка, озаглавена *Land and Sea Tales for Scouts and Guides* и посветена на Бойскаутитѣ въ Англия; излѣзла въ началото на миналата година, *Kipling* възпѣва Британския духъ — духъ на горда мѫжественость и джентълменство, който е завоювалъ половина отъ земното кълбо за Англия. Това е духътъ, който най-ярко е билъ изразенъ въ поемата му *If*, тъй добре позната на мнозина наши ученици. Думитѣ, които звучатъ на всѣка страница отъ книгата сѫ изразени вкратце на края въ поемата *Be Fit* (бѫдете годни във всѣко отношение).

Въ редица живи разкази тамъ се рисуватъ причинитѣ, които сѫ толкова възвеличили Англия. Една отъ най-важнитѣ — възпитанието — е описана въ разказа *An English School* — сцени изъ живота на една военна гимназия съсъ строга дисциплина и порядки, които каляватъ Британеца, който ще побеждава при Ватерлоо и Севастополъ, и ще завоюва Индия. Нататъкъ следватъ редица разкази за героическитѣ подвизи на английския войникъ, които опояватъ съ широкия си замахъ и интересно заплетена фабула. Съ постоянния припѣвъ: „Горко на слабия,“ възбужда се нуждния спортенъ духъ у младежьта.

Нравитѣ на обикновенното английско училище сѫ увлекателно описани въ повѣстьта *Stalky & Co.*, кѫдето главната роля се изпълнява отъ една неуловима банда пакостници подъ предводителството на *Stalky*, който преобръща училищния животъ съсъ смѣли и остроумни погаждания.

Въ книгата *Jungle Book* — по подражание на която сѫ написани популярнитѣ сега въ училището *Tarzan Books* — автора, който е отличенъ познавачъ на индийската природа и страстенъ ловецъ — поставя хероя си *Mowgli*, малко дѣте, отнесено отъ тигъръ, въ една вълча фамилия. Тамъ момчето израства, получава вълче възпитание, овладѣва мѫдростьта на джунглитѣ, става имъ върховенъ господарь — и следъ редица приключения се възвръща къмъ човѣшкиятъ животъ.

Въ толкозъ популярната книга *Tarzan* — всички приключения ставатъ съ неестествени съвпадения, или плодъ на необуздана фантазия и правдоподобието на романа е пожертвувано заради драматическитѣ ефекти. Въ *Jungle Book*, обаче, всичко тече просто и естествено и въ сцената на прекраснитѣ Джунгли се разиграва една епопея на звѣрове — удивителна по своята простота и естественость. Наистина, животнитѣ сѫ антропоморфизирани малко повече, отколкото би трѣбвало, но автора е толкозъ искренъ въ прокарване на своитѣ вѣрвания (напр. че преди нападенията си вълцитѣ държатъ истински военни съвети съ председатель и пр.) — щото ние, колкото и реалистично настроени — четемъ книгата съ неотслабващъ интересъ.

Изъ живота на Индия е повестьта *„Kim“* — за което, по нѣмане мѣсто, ще кажа само, че съ нищо не стои по-долу отъ *Plain Tales* или *Stalky*.

Другата му повесть, *„Captains Courageous“*, е много добре позната на българскитѣ читатели подъ заглавието „Храбритѣ моряци“.

Освенъ разкази и повести Kipling е написалъ много хубави стихотворения, (сбирката The Seven Seas) и детски приказки, събрани, въ сбирки *Just So Stories*, и *Puck of the Pook's Hill*. Киплингъ притежава простъ, но мѫжественъ и богатъ езикъ, съ едносложна конструкция на фразата. Красотата въ произведенията му трѣбва да търсимъ не толкова въ формата, колкото въ богатството на мисъльта и въ красотата на самата область и нѣщата, съ които борави.

Книгитѣ на Киплинга иматъ голѣмо благотворно влияние върху младежьта въ Англия и той смѣло може да се нарече любимиятъ авторъ на младитѣ.

Philip Gibb

СТРАНСТВУЮЩИ ПТИЦИ

Една любовна история отъ земята на нещастието.

(Продължение отъ брой 2).

„Той, майоръ Macdonald, квартируваше за известно време въ тѣхната кѫща. При това той не крие своето дълбоко възхищение отъ тази госпожица. Нѣкои британски офицери иматъ повече сърдце, отколкото глава, ако ми позволите да се изразя така.“ При тѣзи думи той се сбогува любезно, завъртя се на токоветѣ си и се отправи нататъкъ.

По една случайность капитанъ Prichard се срещна лице съ лице съ майоръ Macdonald предъ едно кафене въ Königsalle, — този последниятъ макаръ и по-младъ на възрасть имаше по-високъ чинъ. Той пиеше чаша шоколадъ, седналъ на една малка масичка заобиколена съ кестенови дървета, когато Prichard се присъедини къмъ него и му извика: „Ти бѣше точно човѣка, когото искахъ да срещна“. — „Великолѣпно“ отговори Macdonald. „Да не би да се интересувашъ отъ курса на паритѣ? Деветнадесеть билиона марки за единъ фунтъ стерлинги!“

Той се изсмѣ и поржча чаша шоколадъ за Prichard. „Азъ бихъ искалъ, ти да ми разправишъ

за Elsa Windt, и сѫщо какво е това ново движение „Wandervögel“, каза Prichard.

Macdonald се изчерви леко и погледна смутено. „Кой Ви е внушилъ, че азъ зная нѣщо за госпожица Windt?“

„Raymond de Vaux,“ каза Prichard.

„По-добре той да пази своитѣ глупости въ прекрасната си уста“ промърмори Macdonald сърдито.

„Никакви глупости“, отговори Prichard“, това бѣше само едно любезно внушение отъ негова страна, съ което ми каза, че вие можете да ми кажете нѣщо интересно изъ нѣмската история. Обаче Macdonald не бѣше наклоненъ да разкаже тази история. Той като всѣки Шотландецъ и при това донѣкжде философъ, не можеше да устои на изкушението да разискна движението на Wandervögel.

„То е часть отъ онова движение, което става по цѣлия святъ, т. е. негодуванието на младежитѣ срещу старитѣ идеи и ограничения и социално тиранство. Отъ младитѣ, които търсятъ новъ начинъ за живѣение — нѣщо като това е то. Помнишъ ли въ Англия и Шотландия слѣдъ войната, колко много се говорѣше за Старитѣ хора?“

„Доста враждебни разговори“, отговори Prichard. „Да. Това бѣха Старитѣ хора, които направиха бъркотия въ Европа. Това бѣха Старитѣ хора, които отпосле искаха младитѣ да оправятъ нѣщата и при това да се приготвятъ за друга сѣчь. Младежитѣ не искаха това. Тѣ казаха: Изчистете сами вашитѣ мръсни каши и не разчитайте на насъ за една нова война. Ние имаме миръ и радость и ние ще танцуваме и ще се веселиме, а всички стари идеи ще пометеме“.

Шума на младежкитѣ тълпи, тѣхната безгрижность къмъ договори и всичко такова, тѣхната изрѣвливость и омраза къмъ индустрията и фабрикитѣ — всичко това е часть отъ новия духъ, който е започналъ да промѣня нѣщата. Една социална революция!“

„Тя промѣни вече и старата Англия“, каза Prichard съ едно охкане приежцо на старата мода.

„Това движение е по-напреднало въ Германия — отговори Macdonald — тука то е повече идеализирано. То е една нова революция. Това движение на Wandervögel е новото евангелие на младежитѣ. Странно! Азъ не зная до кѫдѣ ще ни доведе — дали ще ни спаси, или погине. Това момиче Elsa Wndt —.“

И тогава той разправи историята за тази, която бѣше заинтересувала Prichard толкова много, когато той я бѣше видѣлъ застанала на платформата при входа на градската градина.

Не било вѣрно, че Macdonald е квартирувалъ въ нейния домъ, както Raymond de Vaux бѣше казалъ. Но той бѣше живѣлъ срещу тѣхъ въ хотела, който бѣше опредѣленъ за жилище на съюзнитѣ офицери, които бѣха дошли, за да контролиратъ производството на пушки и орждия, отъ които Германия би могла да създаде една първостепенна артилерия въ свѣта.

По онова време бѣше ужасно отегчително да се живѣе въ този грамаденъ празенъ и тежко мобилиранъ хотелъ. Но най-скучни бѣха вечеритѣ, които трѣбваше да се прекаратъ въ компания съ тримата по-възрастни офицери. Щастие бѣше за младия Macdonald, когато понѣкога той и началника му бѣха поканени да прекаратъ вечерьта въ кѫщата на Windt. Otto Windt, главатаря на компанията за контрола на стоманеното и каменовѫглено производство въ Германия, Чехо-Славия, Полша, и Русия, бѣше „лукаво“ учтивъ — каза Macdonald. — Той бѣше високъ, широкоплещъ, брадатъ човѣкъ, съ плешива глава. Очевидно бѣше, че той канѣше английскитѣ офицери на вечеря (при това отлични вечери) не отъ любовь къмъ тѣхъ, но само за да може да схване тѣхното мнение относно политическитѣ възгледи на Англия, като при това се стараеше да ги настрои противъ френцитѣ, които той мразѣше ужасно.

Той бѣше вдовецъ и затова дъщеря му взимаше главното мѣсто на масата. А именно дъщерята бѣше, която привличаше младия Macdonald, който на първитѣ обѣди възхваляваше войната.

„Ние бихме желали да я забравимъ съвсемъ“, казваше тя студено.

„Наистина, може би ще е по-добре“, отговаряше Macdonald, въ чийто гласъ се четеше сарказъмъ.

Тя бѣше винаги елегантно облѣчена и имаше диамантена гривна и диадема на главата, които по всѣка вѣроятность струваха астрономически числа германски марки. — Единъжъ, двѫжъ, когато нѣколко млади господа присѫтствуваха — повечето отъ които бивши офицери въ германската кавалерия — Macdonald се почувствува обиденъ, защото тя го съвършено пренебрѣгваше и отдаваше цѣлото си внимание и усмивки на тѣзи донѣкжде непривлекателни младежи, които коваруваха презъ нея, като ѝ цѣлуваха рѫка за сбогомъ, и разискваха за театритѣ и операитѣ въ Берлинъ по такъвъ начинъ, като че ли нѣмаше гладуващи хора въ Германия, нито общъ упадъкъ на индустрията въ тази страна, или пъкъ следи отъ революция и недоволство. Elsa Windt изглеждаше, че прѣкарва повечето месеци на годината въ Берлинъ и се движеше въ срѣдата на най-веселитѣ и себелюбиви хора.

Тя бѣше сгодена за единъ отъ тѣзи офицери на име Ernst von Zedlitz, който носеше очила и имаше следи отъ три рани съ мечъ на лицето си, — това бѣха знаци останали отъ днитѣ, когато хората се дуелираха. Той бѣше единъ грубъ човѣкъ и имаше нахаленъ погледъ, който се криеше подъ маската на учтивость и салонна елегантность. Но очевидно той бѣше прѣданъ на Elsa Windt, къмъ която се отнасяше съ дълбока почить и нежность.

„Безсърдечна“, мислѣше Macdonald. Тази си присжда той ѝ даде още следъ втората или третата визита. За първи пжть, когато той можа да повѣрва, че тя не е безсърдечна бѣше, когато веднажъ внезапно баща ѝ попита, защо тя не носи брилянтитѣ си украшения. Macdonald сѫщо бѣше забелѣзалъ, че тѣ липсвaхя. Тя се изсмѣ нервно и погледна баща си студено. „Съ тѣхъ ще бѫде приготвена отлична супа за умиращитѣ отъ гладъ хора“, каза тя.

Otto Windt погледна дъщеря си намръщено. „Какво искашъ да кажешъ съ това Elsa?“ попита той строго. „Азъ ти подарихъ тѣзи скѫпоценности на двадесеть и първия рожденъ день миналата година. Тѣ струваха голѣма сума, което е изразъ на моята любовь“.

„Азъ ги превърнахъ отново въ любовь“, каза момичето „Азъ ги дадохъ на дружеството за подпомагане на беднитѣ, заради твое и мое име. Тамъ бѣха повече отъ зарадвани на този прекрасенъ подаръкъ“.

Лицето на Otto Windt почервеня „Ти не поиска позволение отъ мене“, каза той, тежко дишащъ. „Въ всѣки случай заставамъ противъ тѣзи кухни, които приготовляватъ супа за беднитѣ. Заплатата е достатъчна на фабричнитѣ работници и ако тѣ се хранятъ много богато ще станатъ деморализирани, непримирими и революционери. Малко гладуване нѣма да имъ причини зло. То ще ги пази послушни и зависими отъ тѣза, които имъ плащатъ“.

(Следва).

В. А. Радевъ '23

НАЗАДЪ... и напредъ

(Спомени и преживѣлици. Проза, поезия, разсѫждения, брѫцолевщина, разказъ, приказка, романъ, фейлетонъ, новела и тюрлю гювечъ).

При наличностьта на толкова многото незгоди, мѫчнотии и спънки въ живота — нѣкои интересни, безобидни, даже весели и забавни, а нѣкои и твърде лоши, мръсни и мерзки, за чието унищожение трѣбва да отдадемъ всичкитѣ си сили — неволно на човѣка се иска да порови изъ миналия си животъ, да надзърне въ хубавитѣ времена, които е прекаралъ нѣкѫде безъ много грижи и мѫки, а весело и щастливо. И въ това повръщане назадъ, въ това дирене на забрава на лошавинитѣ отъ суровата действителность сега, съ най-ярки контури изпъкватъ предъ тебе днитѣ на твоето ученичество — времето, когато си живѣлъ безъ проклетия на устата срещу онова, което не си познавалъ, когато си живѣлъ единъ животъ на кумири и идеали — единъ недействителенъ и затова истински хубавъ и красивъ животъ.

Моето минало, или по-право това повръщане назадъ къмъ него, ме води въ предѣлитѣ задъ „червената ограда" (най много започнахъ да я повтарямъ)—във високото дървено здание, което наричахме „гълѫбарникъ" (незнамъ дали затова, че ние искахме да се изкараме гълѫби или затова че такива можеха да живѣятъ въ него), което изглеждя, че всѣки моментъ може да падне, а никога не пада. Всички, които нѣкое време сѫ били гълѫби го познаватъ, нали, — нѣкои може да не знаятъ само новитѣ му украшения: за улеснение на гълѫбитѣ (да могатъ по-лесно да пахвъркватъ въ време на пожаръ макаръ че такова здание мѫчно гори, или пъкъ да не се страхуватъ да минаватъ презъ вратата въ стаята на монитора да му обърщатъ кревата и масата, а направо презъ прозореца, па макаръ той и да е на етажа, що се намира надъ последния такъвъ) — по искането и заповѣдьта (и презъ негово време) на пожарния командиръ г. Яковъ, „нашето централно здание" (два-три пѫти го имаше на снимка изъ тия страници) се сдоби съ крайници (както у всѣки човѣкъ): три желѣзни стълби, които го предпазватъ отъ пожаръ.

Изъ това здание и ония до него отъ лѣво и отъ дѣсно (все разбира се, изъ българско: ина си хазъ да помислите нѣщо по-вече — чакъ до турско, напр) съмъ прекаралъ и азъ нѣколко години на нещастия, като мъмрене отъ г. директора или г. кл. наставникъ (за дето азъ пъкъ съмъ мъмрѣлъ въ класъ), намаляване на поведението (всѣки срокъ по различни причини и еднажъ за лични отсѫтствия), публично изобличаване предъ ученическото събрание въ общата стая отъ г. директора и оня, съ голѣмитѣ очи, прегракване (на гърлото) на нѣколко събрания на д-во „Развитие" въ полза на театралнитѣ му дрехи (които не трѣбваше да се кѫсатъ отъ когото и да било!..), разхождането ми изъ турско (съ извинение) като главенъ редакторъ (по работитѣ на вѣстника) или като въздържатель (по дѣлото за затварянето на кръчмитѣ — ами нали въ турско бѣше центъра на тая работа, отъ тамъ се рѫководеше всичко!) упражняването на юмручното право привечерь подъ стълбитѣ на клуба, декламирането три пѫти „На единъ песимистъ" на риторически упражнения и два пѫти на Д-во „Развитие" (въ продължение на две години, обаче), държането речь (отъ две минути и половина) по случай излизането първия брой отъ втората годишнина на Р. Ш., изпъждането ми отъ хора въ черквата, задето като пѣехъ не гледахъ нотитѣ, а публиката, изпъждането ми отъ оркестъра (задето г. Гончаровъ не знаеше да го дирижира — азъ повече знаехъ отъ него!), живѣенето ми нѣколко седмици (на репетициитѣ) и една вечерь не като обикновенъ човѣкъ, а като херцогъ Алба (та що че бѣше на сцената), скѫсването на две корди отъ цигулката ми презъ време на три концерта въ черквата и три корди на единъ концертъ въ турската обща стая — тъкмо тогава, когато на естрадата се играеше балетъ (дяволъ да го вземе), та азъ не можахъ да свиря — и още редъ други отъ тоя родъ, които сега не ми идватъ на умъ, защото тия що споменахъ, изхабиха периферията на съзнанието ми (училъ съмъ и психология: ако не я използувамъ, срамота е) и дотолкова я запълниха, че не остава празно мѣсто не само за другъ споменъ — т. е. за друго преживѣване, — но даже и за... началото на това пречение. Вие спомняте ли си го? — Да? Тогава психологията ще се занимае съ васъ — бѫдете сигурни въ това: вие влизате въ периферията на нейното съзнание!

Говоря работи, които не сѫ нѣщо фантастично — напротивъ, много отъ тия, които сѫ и сега въ пансиона, ги помнятъ или ще си ги спомнятъ: та не бѣше отдавна, когато ставаха тѣ, само нѣкакви две-три години ни дѣлятъ отъ тѣхъ. И когато си ги спомнятъ — ония, които сѫ още въ пансиона — не знамъ какво ще си помислятъ, но за мене сега всички тѣ иматъ единъ особенъ цвѣтъ, единъ особенъ вкусъ и миризъ, тѣ сѫ като една хубава пѣсень, мелодия, чута нѣкѫде далече отъ свѣта и свѣтовното — при неземна обстановка — при сѫществото само на тъмния погледъ на голѣмитѣ черни очи на любима девойка. А знаете ли каква е, какво значи и колко струва тая музика? — Не, а и азъ не мога да ви кажа, защото нѣма думи, нѣма образи, нѣма мисъль, нѣма нищо, нищо, съ което тя да се опредѣли: ето, толкова е скѫпа и свята. Като едно сърце, което обича. Тѣ стоятъ въ паметьта ми като хубавъ паметникъ отъ мраморъ, който лѫщи. О не, азъ сега не треса поля отъ тѣхъ, не викамъ, не протестирамъ, не моля да свърша, колкото се може по-скоро гимназията — о глупость — а единичкото ми най-голѣмо желание — и най-скѫпо, защото е неизпълнимо е азъ пакъ да бѫда тамъ, — въ училището, пакъ да ми намаляватъ поведението, пакъ да вдигамъ гюрултии, пакъ да се карамъ и да ми се каратъ. Това не е лошо, не е срамно, не е неученическо: това е закаляване на характера, оформяване на интелекта, добиване на физиономия човѣшка — ставането човѣкъ. Нали затова е гимназията — чувате ли вие тамъ, мои послешни, които сте още щастливи да бѫдете въ училището, отъ което, увѣренъ съмъ, тресете поля и гледате съ четири очи да го свършите: азъ не ви лъжа, говоря ви една скѫпа истина, която се откройва отъ най-дълбокото на сърцето ми.

А не е само близкото минало, което ме свързва съ пансиона: закачихъ и азъ малко отъ ония стари времена, за които така тихо и шепнишкомъ, като въ храмъ се приказва въ малкитѣ стаи на осмокласницитѣ напоследъкъ, презъ кѫснитѣ вечери, при мѫждѣещата свѣтлина на лампата и запушения съ одеяло (отъ очитѣ на пазвантина или дежурния учитель-надзиратель) прозорецъ — приказватъ се като хубави, приказни легенди: за Кольо Ионовъ, за Боженски, за Милошъ и Веско, за Общия, за Дървения философъ, за македонската и софийската партии и пр. и пр.? Кой си ги спомня? — Сигурно мнозина ги знаятъ, но кой ги помни?

Азъ помня. Предъ мене е Кольо Ионовъ — на сцената въ общата стая: разправя хумореска. Точно какво — не помня: помня, — звучи тъй ясно въ ушитѣ ми — гръмовниятъ и неудържимъ смѣхъ на цѣлата зала, непрестанното „bis" и изкривената грамадна фигура на Ионова, който три-четири пѫти изкачва двета стѫпала на естрадата — да се поклони и да презъвити гръмовниятъ му гласъ: „Нѣмамъ друго нищо, господа", заглушенъ въ още по-силни рѫкопляскания. Помня тоя гръмовенъ гласъ и на друго мѣсто — попа на свети Илия, който ме заклева: „Повтаряй следъ мене чедо, не бой се, свети Илия ще ти прати колесница да те избави." И азъ повтарямъ: „Заклевамъ се... въ брадата на Сотиръ Циниката... въ торбата на Сара..., въ обущата на Теофанъ..."

Помня Боженски: висока, изискана и тъничка фигура на аристократъ, малко говорящъ, разхождащъ се важно съ загърнато палто — черно — надъ черенъ скѫпъ костюмъ. Много ли бѣше високъ не знамъ — но когато веднажъ моя лудъ съкласникъ, малкия Дечко се бѣше заплелъ въ краката му, видѣхъ го простренъ цѣлъ въ № 5 — сегашния № 4, надъ дирекцията — и само голѣмата му фигура не запълдѣ да не се смѣя, но да благоговѣя: той бѣ завелъ цѣлото пространство отъ библиотеката на Д-во „Развитие" дори до черната дъска.

Помня Милошъ: синонима на силата най-първо за него ми разправяха, като отидохъ оная година въ пансиона — и докато той заключенъ 3 - 4 дни. А после бѣше мониторъ въ общата стая: билъ ме е само веднажъ, но помня още плѣсницата му като знакъ на справедливость. Той бѣше голѣмъ, много голѣмъ — колко далече хвърляше гирата (особено когато отъ рисувателната го гледаха шестокласнички) — а азъ бѣхъ тъй малъкъ....

Помня и Веско — Печоринъ, незамѣнимия редакторъ на „Жило", автора на редицата статии „За мощния факторъ" и другитѣ и най-добрия отговарячъ на „внезапни въпроси" (но пакъ „за жената" и „за мощния факторъ"). Колко любими и топли бѣха ония сѫботни вечери на Д-во „Развитие" съ неговитѣ „отговори"! Нѣщо топло ме лъха и сега, когато си го представя на сцената, подъ онова дълго наречение, което бѣше на мѣстото на „Excelsior": „Което е честно.... и т. н."

Колко голѣми бѣха тогава ученицитѣ! Не вѣрвамъ само така да ми се виждаше: и по умъ и по тѣло бѣха голѣми. Наистина, тогава не се качваха да учатъ на слънце по керемидитѣ, както е сега изъ турско, тогава нѣмаше у тѣхъ тая дързость, когато иматъ „хубавъ" гласъ да го показватъ на всички — и при подигравателни „bis" по десеть пѫти да се връщатъ на сцената да пѣятъ (пъкъ като имъ се свършатъ пѣснитѣ — да свирятъ) и други такива отъ тоя родъ нѣмаше — поне азъ не помня — но имаше нѣщо здраво и солидно у тѣхъ. Азъ помня хубавитѣ и съдържателни орации на Киро Радевъ, помня колко дълго време следъ межлучението смо чакали предъ № 3 да излезе класа по етика на покойниятъ уважаемъ г. Томежъ, (заради което „Бабата" еднажъ ги заключи, та стояха цѣлъ часъ!), помня и нескончаемитѣ числа по двета дъски на № 2, предизвикани отъ вѣчнитѣ двойки и тройки на сѫщо покойния г. Някшевъ.

И това здраво бѣше съчетано и съ друго нѣщо. Имаше едновременно сериозность и умение за шеговитость, воля и характеръ, съчетани съ безумие — или не безумие, ами нѣкаква мѫжка упоритость, упоритость отъ старото време, непозната намъ, на новото и все по-новото поколение. Мнозина ще си спомнятъ тукъ за ония дървета, що се туряха по стълбитѣ нощемъ, когато ще идва учителя-надзиратель изъ салонитѣ и неговото падане надолу по стълбитѣ. Нѣкои ще си спомнятъ за брата на Ефремъ Стояновъ, който за практичность — да не губи сутринь време за обличане, но да спи (или лежи) 2—3 минути повече, отъ вечерьта си пъхаше краката въ чувалъ, лѣгаше въ кревата и... готово: сутринь свали чувала — нѣма нужда нито да се облича, нито да обува обущата си — облеченъ и обутъ е. Или куража на Юлий — гладния Юлий, който симпатизираше на облеклото на Адама и не се подвоуми да направи така единъ крѫгъ отъ клуба до печатницата и обратно, па макаръ това и да бѣше за цената само на самунъ хлѣбъ (тогава, когато другитѣ ядеха царевични „торти") и два месеца почивка вънъ отъ училището.

Спомняте си онова време, нали?...

Вие които сте вѫтре въ училището — спомняте и не спомняте, но вие, които едно време сте били тамъ — сигурно си спомняте. Друго-яче не може: азъ не съмъ изключение отъ васъ, затова говоря така.

*

Не мога да не си спомня и трима скѫпи покойници: Стойновъ, Маровски и Цвѣтко Поповъ. Сѣкашъ елита на училището трѣбваше да загине. Първия едва го помня — само сериозното му лице, твърдия му гласъ и острия му погледъ: всичко, което е достатъчно да открие духа му. Човѣка на безсмъртното и вечното — самия като тѣхъ, защото заради тѣхъ се принесе жертва: кой нѣма да му завижда?...

Втория помня по-добре. Една вечерь въ общата стая, като не ни стигнаха думитѣ да се убеждаваме „добре ли е въ съвѣтска Русия", ние повторихме на дѣло революцията между „прогреса" и „реакцията", докато една „Deus ex machina" тури край на „вѫтрешната междуособица." Следъ това бѣхме добри приятели — колко много вечери съжаляваше, че не съмъ въ тѣхния класъ, та заедно да свършимъ, да идемъ въ странство и да се върнемъ да работимъ тукъ за всичко онова, за което пакъ презъ тия вечери сме приказвали и чертали. Уви — нито той, нито азъ не знаехме, че нито той ще се завърне отъ странство, нито азъ ще отида тамъ. Знаеше ли той, че ония хубави думи, що само той умѣеше да ги каже отъ сцената, ще могатъ нѣкое време, само следъ 1—2 години, еднакво да важатъ и за него и за неговитѣ мисли, мечти и идеали:

„.... Градини дето бѣха — тамъ пустошъ
се всели!..."

А третия? Оная слабичка, прегърбена фигурка на Яворчето, износенитѣ сиви дрехи и дългата черна коса надъ блѣдо и замислено лице? Онова открито чело и яснитѣ му очи, що виждаха така хубаво „разкъдрената малка парица", която мило молѣха — „прости" — ония кротки очи, които сѣкашъ не живѣеха, но гледаха на живота като сънъ — какъ хубаво го казваха устата му: „живота е сънъ", — Яворчето, малкото другарче и голѣмиятъ, най-голѣ-

миятъ измежду всичкитѣ насъ — които живѣехме съ него, — си отиде... Той не можа да дочака своята „Малина", малко грѣя за него слънцето надъ неговитѣ „Слънчеви пѣсни", но нима сега той не е по добре, нима той не е тамъ горе, при слънцето, при звездитѣ, изъ вѣчното, вечѣдъ примамливитѣ сини простори на небето, на необятното, което той толкова обичаше, за което така хубаво пѣеше и къмъ което така страстно се стремеше?...

*

„Младъ съмъ — а всѣ ми е черно предъ очитѣ. Не съмъ песимистъ — ако и да го защищавахъ „отъ името на цѣлия редакционенъ комитетъ" „въ страницитѣ на „Р. Ш." — а всѣ ми се повече хареска живота въ училището. Решилъ съмъ да печеля — а пъкъ нѣма защо да си употрѣбя паритѣ: мисля, че дрехитѣ ми ще изкаратъ докато живѣя, за ядене — не ми се много яде, а пъкъ револверъ си имамъ. Изглежда само, че още патронитѣ сж много скжпи и още доста потъ ще капне, докато се спечелятъ пари за тѣхъ. Но и това ще бжде."

Ето, така си мисля—Богъ знае защо: навѣрно съмъ настиналъ и трѣбва да ида на лѣчение за малко поне въ санаториума въ Карлуково. А пъкъ вие ще речете: „Вѣрно е: той е за тамъ. Защо ни дрънка сега тия глупости, които нѣматъ никаква свръзка съ статията му и съ онова, що ни говори по-горе въ нея?"

А пъкъ то е много просто: като гатанка отъ детска читанка.

Отгатнете л, де!

София, декември 1924 г.

В. Ангелова

PAGEANT

Презъ последнитѣ години, забелѣзано е, че ученичкитѣ при A. S. G. даватъ вечеринки отъ особенъ характеръ. Изнасянето на сцената не е нито фарсъ, нито драма, както нѣкои мислятъ, а е pageant. Що е pageant? Що се потруди да отговоря.

Pageant е шетотине отъ сцени. Въ него има една дълбока, крупна, общочовѣшка или историческа идея. Главнитѣ и изразни средства сж естетично подбранитѣ цѣтове въ декорациитѣ и костюмитѣ, добрия подборъ на историческитѣ епизоди и драматичния моментъ. Отъ голѣма важность е последния. Както въ пластичното изкуство, художника-скулпторъ търси най-подходящия моментъ, който ще даде единъ или другъ изразъ на неговата статуя — тъй и тукъ е нуженъ именно такъвъ драматиченъ моментъ, който най-добре ще осѣтли идеята.

За по-добро обяснение на pageant, което е нѣщо съвсемъ непознато у насъ, бихъ желала да проследя неговия произходъ и развой.

Води началото си отъ XIV вѣкъ. Етимологичното му значение е сцена или платформа. Въ найранното си положение не е представлявалъ нищо друго, освенъ една жива картина. Чрезъ постепенно развитие сценитѣ се увеличаватъ, така щото презъ XV вѣкъ pageant станалъ шествие отъ движещи се сцени, въ които отдѣлнитѣ фигури добили символично и алегорично значение, при все че се въртели мълкомъ.

Обичъ развоя не спрѣлъ тука. Той продължавалъ, докато достигналъ днешното си положение на модеренъ pageant Автора на първия модеренъ такъвъ — Scherborne — е драматурга Louis Parker. Модерния pageant далече надминава срѣдновѣковния. Той се състои отъ цѣла серия сцени, които обясняватъ известенъ моментъ изъ историята на единъ или нѣколко народи или пъкъ нѣкоя общочовѣшка идея.

Съ теченне на времето, на сцената се въвеждатъ разговора, който бива въ стихотворна или разказна форма, пѣсенъта; музиката и танца. Така ефекта, който модерния pageant произвежда бива много голѣмъ. Съ малко думи, подходяща музика, хубави костюми и декорации, той успѣва нагледно да представи нѣкое историческо събитие отъ далечна епоха и да накара зрителитѣ духомъ да се пренесатъ въ онова време отъ преди два, три и повече вѣкове.

Действието обикновенно трае нѣколко часа, но нѣкога продължава дори цѣли дни. Напоследъкъ единъ pageant въ Япония е траялъ цѣла седмица.

Както казахъ по-горе, идеята въ повечето случаи е историческа, но тя може да бжде и общочовѣшка. Както напримѣръ идеята за „Възтържествуването на Християнската култура надъ мрачния погледъ на песимизъма", задоволително представена въ „Факела на културата", pageant, представенъ отъ ученичкитѣ преди две години. Въ случая, чрезъ редица най-разнообразни сцени, желания резултатъ бѣше постигнатъ и идеята задоволително изтъкната.

Художественниятъ успѣхъ на pageant зависи отъ хубостьта и интереса, които той възбужда, отъ подбора на епизодитѣ, драматическия моментъ, групирането на цвѣтоветѣ и най-после, отъ съответствието въ разговора и музиката.

Но не само идеята и естествения зрителенъ ефектъ сж най-важното му значение; той има още възпитателно и образователно такова. А това той произвежда не само върху зрителитѣ, но и върху самитѣ действующи лица.

И тъй като pageant има такова голѣмо значение, а още повече като подготовка тя му е значително полека отъ оная на обикновената драма, то азъ считамъ, че pageant е единъ отъ най-подходящитѣ видове сценично изкуство за нашитѣ училища, кждето учащитѣ сж почти всѣки мигъ заети.

Молимъ г. г. абонатитѣ най-настоятелно да изплатятъ навреме абонамента си (а не на края на учебната година), защото това има голѣмо значение за редовностьта и успѣха на вестника. За тази цель отъ бр. 5 ще изпращаме разписки чрезъ пощата.

П. Моренъ

ЗИМНА ПѢСЕНЬ

Припада нощь и тайнствено потрепвать дърветата.
Тѣ сякашъ искатъ лека нощь да кажатъ на земята.
Мъгли къмъ малкото селце нечъ млѣченъ пжтъ чертаятъ
И лаятъ плахо — дебнишкомъ, велика тайна таятъ.
Наметнала е зимна нощь съсъ снѣжна плащь полята
И сини стѣлпове отъ димъ се виятъ надъ къщята.

*

Дърветата скрежъ замрежва
Тихо, пусто е наврѣдъ,
Облакъ синъ отъ югъ поглежда
Плахо носи се напредъ...

Въ тъмнината нейде блѣсватъ
Искри отъ горящъ куминъ,
Мѣрнатъ се и пакъ изгасватъ
Между стѣлпове отъ димъ..

Въ мрака носи се зловещо
Тѣженъ вой — пресипналъ гласъ,
Сякашъ той вещае нѣщо
Въвъ предсмъртния си часъ...

*

Разтвори се шумно небето и въ мигъ
Изви се вихрица снѣжна,
Земята затръпна, разнесе се викъ,
Сякашъ смъртьта неизбѣжна
Ледни крила ще простре...

Тополитѣ свеждатъ се, свиватъ, пращятъ
И чупятъ се вейкитѣ нѣжни,
Врабцитѣ подъ стрехата глухо пищятъ;
Издигатъ пръснитѣ снѣжни
Подъ тѣхъ всичко живо замрѣ!..

*

Нейде открехна се тихо врата,
Отзвци се чуха, но въ мигъ
Снѣжния вихренъ танцъ на нощьта
Подѣ се съсъ яростенъ викъ...

Кой ли посмѣлъ е отъ прага навънъ
Свирепата нощь да смути?
И що ли отнима му сладкия сънь:
Радость ли' помисли зли?

М. М.

ПѢСЕНЬ

Нѣжна пѣсень ми звънна въ сърцето,
че румена утрина днесъ го погали.
Вече по-тжжната есень не жали,
че радостъ превари — и рядка се то.

Тихо прекланямъ глава уморена,
слънце незнайно ме цѣло опива.
И отъ свѣтлика душа озарена
кротко молитва шепти и почива.

* * *

Душата ми е лесъ презъ късна есень.
Листа попарени безъ духъ хвърчатъ.
Последний блѣнъ отдавна е отнесенъ
И голи клонитѣ стърчатъ.

И сѣщамъ азъ, сърдечко ми нетлива
При спомена за миналитѣ дни,
Че мойта радость вече си отлива
Погребахъ азъ надежди не едни.

Сега сама желая да живѣя
Далечъ отъ всички благости въ свѣта,
За нищо вечъ не мога да милѣя,
Ела, ти бедна моя самота.

А. К.

ЕСЕННА РАЗХОДКА ВЪ ЧАМЪ-КОРИЯ

Ходили ли сте презъ късна есень въ гората? О, ако сте ходили, ще разберете, колко голѣмо бѣше моето желание да стана поне за единъ день ученичка отъ музикалния класъ, за да отида въ Чамъ-кория. Защото на тази разходка имаха привилегията да отидатъ само „пианистките“ отъ музикалния класъ на Г-жа Димчевска. Разбира се, това не стана и азъ трѣбваше да отида при Г-жа Димчевска, молейки ѝ се да ме приеме въ компанията си. Тя бѣше така любезна да не ми откаже и къмъ 9 ½ ч. малката група потеглихме.

Денътъ не бѣше слънчевъ. Лека мъгла бѣ прибулила града и съсъ своята влага не предвещаваше нищо добро. Но... всички бѣха така весели и така довѣрчиво гледаха на времето.

Когато излезнахме на полето и се занадпреварихме по баиритѣ, водени отъ нашия незаменимъ бай Тодоръ, мъглата почна да става по-гъста, тъй гъста, че скриваше съвсемъ града отъ погледитѣ ни, но за това пъкъ настроението бѣше чудесно. Предъ насъ се издигаше Рила, могжща и горда, обвита въ мъгли и кой знай где заблѣнувана. Тя ни мамеше съ своята студена надменность и сѣкашъ се надсмиваше на насъ малкитѣ човѣчета, които запъхтѣни се катерѣхме по плещитѣ ѝ.

Бороветѣ зачестиха и изглеждаха така тъмни и тъжни всредъ златиститѣ купчинки отъ широколистни дървета. Никога природата не е тъй богата съ цвѣтове, както презъ есеньта. Тъмно и свѣтло злато, ярка мѣдь и тъмна ръжда галятъ погледа. Повѣкога мислишъ, че мъглата ще сдуши всичко въ своята бѣла обвивка и изведнажъ мъглата се пръсне и предъ тебе се открие очарованието на хиляди цвѣтове, наредени въ дивна хармония отъ могжща и нѣжна ржка.

Вървимъ по тѣсна алея, която се провира между величави бори, а дебелата покривка отъ медно-ржждиви листа шуми подъ краката ни. Тжгата на есеньта ни обхвана.

Пианистките, всрѣдъ които бѣхъ попаднала, бѣха мълчаливи и замислени и кой знай какви дивни мелодии звучеха въ душитѣ имъ. Мене ми бѣ само тжжно всрѣдъ красивата пустота на есеньта и въ ума ми се въртѣха думитѣ на покойния Цвѣтко: „Навънъ подели вихренъ танцъ, болни листа разправятъ нечута легенда, легендата за вѣчния сънъ...“

Спираме се, приковани отъ възторгъ на края на бездната, която се открива предъ насъ. Отъ дъното ѝ се чува глухия тътенъ на рѣката, скрита отъ хиляди, хиляди борове, чиито върхове едва достигатъ върха на бездънната пропасть, забулени въ мъгла, която ги е обвила и се носи надъ тѣхъ като пѣна на бурно море. Погледътъ се мжчи да обхване бездната и не може, тъй голѣма е тя, припречена отъ една страна отъ могжщитѣ плещи на Рила, а отъ друга — разжжсала, сѣкашъ, тази преграда и се разтлала надалечъ задъ нея.

Стигнахме най-после „пѣсако“. Колко пусто е мѣстото, гдето лѣтосъ имаше такъвъ шумъ и толкова животъ. Студътъ и влагата сж пропъдили всички и едва ли нѣкои сж се осмѣлили да дочакатъ красивата есень. За да се погрѣемъ, извикме хоро. Умората отъ пжтя не ни попречи да поиграемъ и ржченица и „шопско“ и „пайдушко“... После, нагладнѣли отъ пжтя и играта, разтворихме раницитѣ...

Г-жа Димчевска ни предложи да ни заведе на гости у г-жа Мара Белчева. Мара Белчева! Какъвъ щастливъ случай да видимъ поетесата, чиито стихове не еднажъ сме чели и декламирали предъ нашето малко общество въ общата стая!

Упжтихме се къмъ вилата много развълнувани и нетърпеливи. Влѣзохме въ двора и се спрѣхме предъ кжщата врата. Въ този моментъ отъ гората се зададе висока, стройна жена, съ посивѣли коси, красиви и енергични черти на лицето, и голѣми меки очи. Въ ржцетѣ си държеше здравецъ, който току-що бѣ набрала. Усмихна, се като ни видѣ, подаде букета на г-жа Димчевска и любезно ни покани да влеземъ вжтре. Въ очитѣ ѝ съзрѣхме обичъ и топълъ привѣтъ за всѣка една отъ насъ. Въ своята самота, кой знай отъ кога не бѣше имала толкова много гости. Влезнахме разтреперани въ малката скромна стаичка, въ която имаше само единъ креватъ, столъ, и маса съ книги, и чиито стени бѣха обкичени съ свежи борови вейки. 10 минути прекарахме въ тази стаичка, напоена съ боровъ ароматъ и презъ всичкото време необяснимъ свѣнъ бѣ сковалъ устнитѣ ни. На излизане едва имахме смѣлость да подадемъ ржка и благодаримъ, зарадвани отъ обещанието на домакинята да дойде нѣкой день въ училището, за да ни говори.

Следъ като направихме нѣколко снимки, потеглихме обратно за Самоковъ. Главитѣ ни бѣха пълни съ впечатления отъ посещението ни у М. Белчева, а душитѣ ни — съ тихата печаль на гората презъ късния есененъ день.

УЧИЛИЩЕНЪ ПРЕГЛЕДЪ

Н. Константинова '23

Нѣщо за „Рилски Шепотъ“

Съ нетърпение чаках да получа и втория брой на „Рилски Шепотъ,“ обаче напитахъ *сжщото* разочарование както и порано. Разочарование казвамъ, не защото той е по-лошъ отъ другитѣ години; не, съвсѣмъ не, азъ дори се очудвамъ на добре написанитѣ статии и изобщо добре подбрания материалъ.

Разочаровахъ се по-право не отъ самия вестникъ, но отъ малкия интересъ, които момичетата отъ A. S. G. проявяватъ къмъ него. Азъ, която свършихъ едва преди една година и съ положителность зная колко способни и интелегентни момичета оставаха тамъ, не мога, освенъ да се очудвамъ на това защо тѣзи, които сж сега въ училището не продължаватъ съсъ сжщия интусиазъмъ започнатото дѣло, а именно да сътрудничатъ въ списването на вестника.

Азъ не мога освенъ да се възхищавамъ отъ това, което правятъ момчетата отъ своя страна за „Рилски Шепотъ“. Нима тѣ нѣматъ уроци, или не сж достатъчно заети? Впечатлението, което добива човѣкъ, когато чете вестника отъ първата до последна страница е, че ученицитѣ въ A. S. B. живѣятъ енергично, творятъ и създаватъ нови или подържатъ старитѣ си организации, ратуватъ за напредъка на тѣхното училище и свѣто пазятъ това, което сж си извоювали до сега. Дали въ сжщность това е така тамъ, азъ не знамъ! Но азъ говоря за това, което сж ме направили да мисля за тѣхъ, единствено посредствомъ училищния вестникъ. Докато тѣзи впечатления за мжжкия пансионъ сж ми били дадени повече чрезъ вестника, азъ пъкъ отъ своята дълга опитность въ девическото училище мога да твърдя, че тамъ сжщо сжществува всичко казано по-горе относно A. S. B. и дори, ако мога да се изразя, тамъ има редица чудни момичета съ характеръ и инициатива, на които азъ винаги съмъ разчитала и смѣтала за по-високо стоящи въ повечето отношения отъ момчетата. Ако да не бѣхъ така увѣрена за сжществуването на такива момичета въ A. S. G., азъ не бихъ толкова много съжалявала, че тѣзи сжщитѣ, поне за сега не представляватъ нѣщо друго, освенъ сътруднички въ финансовата издръжка на вестника. — Когато за мигъ си спомня деньтъ, въ който се основа „Рилски Шепотъ,“ възторга съ който момичетата посрещнаха първия брой; готовностьта за даване волни пожертвувания и пр., азъ не мога освенъ да искамъ да мисля, че работитѣ пакъ ще се оправятъ, че момичетата пакъ ще заработятъ за тоя тѣхенъ вестникъ. Нима трѣбва да признаемъ, че женитѣ сж по-слаби, че тѣ по-бързо изоставятъ това, което ги е въхновявало нѣкога? Не, хиляди пжти не, нито азъ, нито дори най-малката ученичка въ A. S. B., нито дори една жена въ България би трѣбвало да даде мѣсто на такава мисъль въ нейния умъ. Тази е мисъль, която нѣма значение за този двадесети векъ, когато жената стои така високо въ културно отношение и когато тя ратува за права и равенство наедно съ мжжа.

Азъ не мога да си обяснѣ, защо ученичките не описватъ това, що става изъ тѣхния животъ — този интересенъ и препълненъ съ събития животъ! — Вѣрвамъ тѣ всички помнятъ, когато въ мжжкото училище се създаде ученическия съвѣтъ, колко много се писа по тоя въпросъ, който се разисква въ вестника една ли не за цѣли две години. Така и трѣбваше да бжде, това бѣше нѣщо небивало до тогава въ България и тѣ съ право вдигнаха толкова шумъ. Обаче като резултатъ на поставеното начало на подобна организация въ девическото училище, азъ прочетохъ хроникирани имената на избранитѣ момичета. Може би за въ бждеще ще се пише много. Азъ не зная. Бихъ искала да се пише, но право не бихъ искала, но би трѣбвало да сторятъ това, заради тѣзи, които сж свършили вече и за които единствената връзка съ това училище остава именно „Рилски Шепотъ“. Тѣ трѣбва да пишатъ! — Момичетата трѣбва да показватъ повече интересъ, поради простата причина, че отъ тѣхъ очакватъ нѣщо много, и когато това „много“ не се дава дори и „малко“, разочарованието, което се явява въ околитѣ е много силно.

Всички въ A. S. G. трѣбва да заработятъ единодушно за осжществяване на идеята за която се работи вече четвърта година, а именно подържане духа на „Рилски Шепотъ“. И нека всички работятъ за него, както сж правили въ първитѣ два броя момчетата.

МАКЕДОНСКАТА РИТОРИЧЕСКА ГРУПА

Безспорно, една отъ положителнитѣ придобивки на училищния животъ въ A. S. B. миналата година бѣше създаването на Македонската риторическа група, а наедно съ нея и макдонския хоръ. Тя не възникна въ форма на официална организация, а като редовна риторическа група, по нищо не различаваща се отъ другитѣ такива, освенъ по македонския произходъ на членоветѣ си, а донѣкѫде и по македонския характеръ на програмата ѝ. Хорътъ пъкъ се състави не само отъ македонцитѣ, влизащи въ групата, но и отъ други ученици, симпатизиращи съ идеята и любители на хоровата музика. Ржководството на групата бѣше предоставено на тричленна комисия, а това на хора на учителя ни по Литература, г-нъ А. Чучулайнъ. Тритѣ упражнения на групата, изнесени предъ ученицитѣ, бѣха достатъчни, да спечелятъ симпатиитѣ имъ, а заедно съ хора тя стана една значителна сила въ училищния ни животъ. Между малкия, но съ значителенъ успѣхъ изнесенъ репертоаръ, личеха киткитѣ отъ народни пѣсни: „Леле Яно“, „Старъ овчарь“, елегията „На лунния блѣсъкъ“ съ либрето отъ Димчо Дебеляновъ, и популярния „Възпѣвъ на Македония“ отъ Добри Христовъ.

Тази година групата продължава да работи въ сѫщата насока и въ сѫщитѣ рамки на културно-просвѣтна дейность. Съ упражнението, което тя изнесе предъ цѣвѣ училища на 25/XI т. г. съвсѣщо се отъ добре подбрана и изпълнена програма и съ превъзходния духъ, който се създаде въ мжжката обща стая, групата още единъ пъть подчерта здравословното и положителното влияние на сѫществуването си.

Групата възнамерява да развие занапредъ още по-усилена дейность.

ХРОНИКА

— *Редакцията честити новата година и свѣтлитѣ рождествени праздници на всичкитѣ преподаватели, ученички и ученици, настоящи и бивши, а сѫщо на всички читатели на „Рилски Шепотъ“.*

— **По** здравословни причини г-нъ Острандръ е въ София отъ единъ месецъ и половина на лѣчение и на почивка. Преди нѣколко дена, заедно съ г-жа Острандръ, той замина за Цариградъ, кѫдето ще престоятъ около единъ месецъ. Презъ неговото отсѫтствие, г-нъ Хаскелъ заема директорската длъжность.

— **Коледната** ваканция ще почне на 31 т. м. и ще продължи до 20 януарий. Повечето ученички и ученици ще я прекарятъ по домоветѣ си.

— **На** 29 ноември ансамбловия класъ при цѣвѣ училища подъ ржководството на г-нъ Гончаровъ, даде първия си концертъ. Между другитѣ музикални номера, полусимфоничния съставъ на оркестра при A. S. B. изпълни „Жаворонокъ“ отъ Глинка, фантазия изъ операта „Жидовка“ отъ Халеви и „Mein Traum“ отъ Валдтейфелъ, а инструменталния ансамблъ изпълни увертюритѣ „Егмонтъ“ отъ Бетховенъ и „Весели виндзорски жени“ отъ Николай.

— **Ученичкитѣ** и ученицитѣ отъ нашитѣ училища дадоха подъ ржководството на нѣколко учители въ читалището литературна-музикална забава, прихода отъ която бѣше предназначенъ за македонскитѣ бежанци отъ Гърция. Доста добре подбраната програма бѣше успѣшно изпълнена и общия приходъ наедно съсъ сумата придобита отъ произведеното американско наддаване на нѣщи изработени отъ учащитѣ се, възлиза на 6003 лв.

— **Класа** по пиано на г-жа Гончарова даде своето публично упражнение на 20 октомврий, прихода отъ което бѣше за Y. M. C. A.

— **Дружество** „Развитие“ усилено работи по подготовката на трагедията „Плѣникътъ отъ Трикери“ отъ Константинъ Д. Мутѣфовъ.

— **Мл. Хр. Д-во** отъ 1/XII т. г. откри курсъ по стенография, която поради претрупаната програма, не е застжпена въ училището. Ржководи г. Дулапчиевъ, учитель по стенография въ Държ. Педагогическо Училище въ града. Има 15 курсисти.

— **По инициативата** на Ученическия Съветъ и на настоятелството на Духовия оркестъръ, г-нъ Христо Маринковъ е поканенъ и назначенъ за учитель на оркестрантитѣ и диригентъ на оркестъра. Той е билъ дългогодишенъ флигорнистъ въ военната музика на самоковския полкъ, а напослѣдъкъ въ I-ва софийска дружина. Пожелаваме успѣшна работа, както на г-нъ Маринковъ, така и на цѣлия оркестъръ.

— **По инициативата** на г. Роландъ, ученицитѣ написаха чрезъ сѫщия отъ американската Blue Book Company 1446 английски книги съ литературенъ и общъ характеръ възлизащи на стойность 7230 лв. Първо мѣсто между изписанитѣ книги държатъ Шекспировитѣ драми (Макбетъ — 37, Хамлетъ — 35).

— **На 30 т. м.** Духовия оркестъръ даде първото си публично упражнение подъ диригенството на г-нъ Христо Маринковъ, новия учитель на оркестрантитѣ. Покрай другото бѣха изпълнени доста народни мотиви, групирани отъ г-нъ Маринковъ. Впечатлението бѣше, че Духовиятъ Оркестъръ отъ постжпването на г-нъ Маринковъ напредва съ значителни стжпки. Нашитѣ поздравления.

— **Сказки.** Презъ миналитѣ два месеца училищата ни бѣха посетени отъ известния толстоистъ г-нъ Георги Шоповъ, който държа сказка по случай 14-годишнината отъ смъртьта на Толстоя и отъ г-нъ Иванъ Камбуровъ, който държа три сказки на музикални теми.

— **Знакътъ** '23 при имената на г-ца Н. Константинова и г-нъ В. А. Радевъ означаватъ, че тѣ сж завършили училището въ 1923 година. За напредъ, при подобни случаи, ще вършимъ сѫщото.

Получиха се въ редакцията;

Samokov News — год. III, бр. 1.

Младежки Вестителъ — год. IX, бр. 9, 10 и 11 — органъ на Младежки Християнски Организации въ България.

Росица — год. I, бр. 1 и 2 — месечно списание за деца и юноши.

Ново Общество — год. II, бр. 36, 37, 38 и 39.

Истина — год. I, бр. 1, 2, 3 и 4 — независимъ, надпартиенъ листъ.

Печатница при Американския Гимназиумъ — САМОКОВЪ.